

מראי מקומות- בבא קמא קי"ד

רי"ד דמכאן שמע"י דיאוש ושינוי רשות קונה,
דעד כאן לא תנינן כן.

(ה) **המציל... מן הלסטין, אם נתיאשו הבעלים**
הרי אלו שלו- ע' בנתיבות (שס"א, ב'),
שהעיר דהא לכאו' אי"ז יאוש ושינוי רשות,
שהרי לקחו בעל כרחו של הלסטים, ובזה אין
שייך שינוי רשות, ולמה קנאו. וכ' לחלק בין
אם היאוש הי' קודם שבא ליד גזלן או אח"כ,
דאם היאוש נעשה לאחר שבא ליד גזלן, אז
לא מהני היאוש, דבאיסורא אתי לידי', ואסור
לשום א' לזכות בו, ואפי' השני, לפי דאי"ז
שינוי רשות, וכבר נתחייב הגזלן בהשבה.
אבל היכא דהיאוש נעשה קודם שבא ליד
הגזלן, אף דהיאוש בא מחמת הגזלן, וחייב
לשלם בשביל הגניבה משום גרמי, אבל מ"מ
כיון דהיאוש הי' קודם הגזילה, א"כ מעולם
לא חל חיוב השבה, וממילא מותר להשני.

(ו) **ומהלך בתוך שדה חבירו להציל את נחילו-**
הק' האילת השחר, מהו ההיתר לכנוס לתוך
שדה חבירו, ואין לומר מתנאי יהושע הוא,
דהא רק מה שמותר לקוץ הוא מתנאי יהושע,
מדאי' לעיל דדעת יחיד הוא, לכן לא נמנה.
ואין לומר דמהלך בשדה חבירו הוא בתנאים
לכ"ע, דא"כ למה לא נמנה בין התנאים,
והניח בקו'.

(ז) **קסבר יאוש כדי לא קני- ק',** הא כאן אין רק
יאוש, אלא יאוש ושינוי רשות, וא"כ לכאו'
צ"ל דגם יאוש עם שינוי רשות לא קני. וע'
בתוס' רי"ד דכ' דאה"נ, מה דאמרי' כאן
דיאוש לא קני, היינו יאוש ושינוי רשות, דכי
אתא לידי' באיסורא הוא דאתא לידי', ופליג
על מתני' דס"ל דיאוש ושינוי רשות קני, אלא
דגם יאוש ושינוי רשות לא קני. וע"ע ברש"ש,
שהביא מה שהק' רעק"א (בגלה"ש) על
מש"כ רש"י על המשנה, דמה דס"ל לתנא
דמתני' דהרי אלו שלו, היינו משום דקנה
ביאוש ושינוי רשות, והק' רעק"א דא"כ איך
אמרי' בגמ' דקסבר יאוש כדי לא קני, הרי
כאן איכא יאוש ושינוי רשות, אע"כ דזה לא
מקרי שינוי רשות, וכמש"כ בתוס' לעיל (סז, :

(א) **ולא אמרן אלא אחד, אבל בתרי לא-** דאינו
מפסידו שלא כדין, דאף בדין תורה יהי' חייב
ע"פ ב' עדים. והק' תוס', הא כיון דהפקעת
הלואתו שרי, א"כ נמצא דבאמת אינו חייב
כלום, ומפסידין אותו הרבה. ותי' דמ"מ לא
משמתנין לי' כיון שאין משלם על ידם אלא
מה שחייב לו (ומבואר ברא"ש [סי' י"ד] דאף
לכתחלה יכול להעיד). וע' בחזון איש (י'),
י"א) שהביא מדברי תוס' דמה דאמרי'
דהפקעת הלואתו מותר, אין הביאור שאין
כאן שום חוב, אלא דהחוב באמת עדיין קיים,
אלא שאינו חייב לשלמו.

(ב) **זבין מעכו"ם וזבין לעכו"ם ליכא משום דינא**
דבר מצרא- פי' הגמ' בב"מ (קח:), דזבין
מעכו"ם ליכא משום בר מצרא משום דא"ל
ארי אברחי לך ממצרא. וזבין לעכו"ם ליכא
משום בר מצרא משום דהעכו"ם ליכא משום
ועשית הישר והטוב (והדין הוא על הלוקח
לעשות הישר והטוב, וע' ברש"י שם דביאר
למה אין שייך אצל המוכר).

(ג) **עד דמקבל עלי' כל אונסא דאתי מחמתיה- כ'**
הנמוקי יוסף (מא. בדפיו), "כ' הרא"ש ז"ל
דאי אירע שלא קבל, ונמשך נזק לישראל
המצרן, לא מיחייב ישראל זה לשלומי לי',
משום דהו"ל גרמא בנוקין, דלא ברי הזיקא,
כיון שהעכו"ם שכנו עדיין לא עשה הנזק,
ושמא לא יזיקנו". ובאמת זהו דעת הרשב"א
כאן בשם הראב"ד, דאם לא קיבל, דעד
דמקבל עלי' לא מחייב באונסיו (דאי מחייב,
ל"ל דמקבל עלי', ול"ל לשמותיה). אולם ע'
בבית יוסף (חומ"מ קע"ה, אות נ"ח) שהביא
לדייק מהרא"ש בב"מ (ט', כ"ח) דצריך
לשלם אף אם לא קבל עליו, והביא מהנ"י
בב"מ בשם הראב"ד דפטור, וצ"ע [ואולי
צ"ל כאן "ראב"ד" במקום רא"ש).

(ד) **נטלו מוכסין את חמורו, וכו', הרי אלו שלו-**
פרש"י, משום דמסתמא נתיאשו הבעלים
וקננהו היאך ביאוש ושינוי רשות (וע' לקמן
מש"כ בביאור דברי רש"י כאן). וכ' התוס'

ליישב דהוי כעולא וככ"ע, דגם לעולא לא א"ש.

(י) **בידוע נמי מחלוקת- פי' החזון איש (י"ח, א')** דיאוש לא מהני אלא בזמן ששליטתו נתרועעה, אבל לא שייך יאוש במה שהוא שולט עליו, ומה דס"ל לרבה אליבא דרבנן דיאוש לא מהני על גזילה, היינו משום שאין כאן ריעותא מספקת בממון, דכל שעתא דעתי למנקט בדינא, ולכן יאוש לא מהני.

(יא) **וקיי"ל כגזולן דר"ש- כ' הפני יהושע** דבאמת הי' יכול גם לומר גזולן כגנב לרבנן דקני, אלא דכיון דרבי הי' תלמיד דר"ש, א"כ מסתמא אמילתי' דר"ש קאי דמחלק בין גנב וגזולן, וחולק עליו וס"ל דאין חילוק. ועוד כ' דרבנן ג"כ מחלקים בגנב גופא בין ישראל לעכו"ם, וא"כ נמצא דחולק ג"כ על הרבנן, ולא פסיקא לי' מילתא.

(יב) **סד"א האי כיון דרבנן בעלמא הוא דקני לי', אפי' בסתמא נמי מייאש, קמ"ל- יש לע',** למה נאמר דכיון שיש לו קנין מדרבנן יהי' מייאש נמי מן הסתם (ואולי הביאור הוא דכיון שאין לו אלא קנין מדרבנן, ממילא יכולין לסמוך על הספק שמייאש, אבל לכאור' לא משמע כן מלשון הגמ'). וע' בברכת אברהם שביאר דבדבר שאין לו אלא בעלות מדרבנן, הרי אינו יכול להוציאו בדיינין, וא"כ שפיר הי' מקום לומר דלכן מייאש טפי, קמ"ל.

(יג) **בשבויו הקילו- ע' במשנה למלך (איסורי ביאה י"ח, א')** שהעיר דלכאור' משמע מסוגיין דשבויו הוי מדאורייתא, אבל בעלמא משמע דמדרבנן הוא, ואף דספיקא דאורייתא הוא, מ"מ הרי אי"ז נכנס בכלל ספק, שהרי מסתמא אין מזלזלין בהם. וביאר דסוגיין ס"ל דאף שאינו אלא איסור דרבנן, מ"מ כיון דבא מכח איסור דאורייתא, אסור מספק (וע"ש עוד מש"כ בדעת רש"י כאן).

(יד) **המכיר כליו וספריו- כ' התוס' יו"ט (וכע"ז בתפארת ישראל)** דנקט ספריו לגלות על כליו, דכי היכי דספרים מסתמא לא מתיאש, והוי לפני יאוש, ה"נ כליו הוי לפני יאוש. ואי לא

סוד"ה אמר), דכיון דעל כרחו הוא נותן לו, זה לא חשיב שינוי רשות, וא"כ למה כ' רש"י דמה שהוא קונה הוא משום יאוש ושינוי רשות, והניח בצ"ע. וע"ז תי' הרש"ש על דרך דברי התורני"ד, דהברייתא באמת ס"ל דגם יאוש ושינוי רשות לא קנה, ומה דאי' בגמ' דקסבר יאוש כדי לא קני, הוא להסביר הטעם דהואיל ויאוש כדי ל"ק, הו"ל כקודם יאוש, וזהו ג"כ הביאור במה דאמרי' דבאיסורא אתא לידי', דהיינו קודם יאוש. וע' בחי' הראב"ד דכ' דמתני' וברייתא לא פליגי, וביאר בב' אופנים. א) דהברייתא מיירי דהבעלים תובעין אותו, ובאמת אינו קונה מדין יאוש וש"ר, דאי"ז ש"ר, דבטעותא יהבי' ניהלי', דסבורים שלו הוא. ומתני' מיירי בדלא תובעין אותו [ומשמע דס"ל דאתי המוכסין לפייסו בדמים, וא"כ אין תובעין החפץ, ושפיר הרי הוא שלו, אף דאין בה ש"ר, רצ"ע בזה]. ב) דכוונת המשנה הרי הוא שלו היינו דלא מפקי הבעלים מיני' בלא דמים. אבל בדמים צריך להחזיר לבעלים הראשונים [ומשמע דס"ל דאפי' לאחר יאוש ושינוי רשות, כיון דע"י איסור בא לידו, ממילא צריך להחזירו לבעלים הראשונים בדמים, ולכאור' דין דרבנן הוא זה, רצ"ע].

(ח) **ר"ש אומר חילוף הדברים- כ' החזון איש (תו"מ, ליקוטים סי' י"ט לסו; ד"ה והא) דלכאור' לא פליגי ר"ש ורבנן באיזה מהן מייאש טפי, דא"כ נח' במציאות בסברות הפוכות, אלא הביאור הוא דבכל יאוש פתיכי בי' מעט תקוה, ובכל תקוה אי' מעט יאוש, ומדת היאוש אינו נמדד במדה, אלא החכמים צריכים להכריע איזה יאוש נחשב טפי ליאוש. דהיינו, דרבנן ס"ל דיאוש שאינו יודע שום מקום לתקותו הוא יאוש שחשוב אלימא טפי, ור"ש ס"ל דיאוש שסיבת היאוש הוא מרפיון כוחו הוא אלימא טפי.**

(ט) **אבל בידוע דברי הכל יאוש קני- הק' הרשב"א,** א"כ למה נקט ברישא דהרי הוא שלו מפני שהבעלים מתייאשים, דמשמע דאף בסתם מתייאשים, ואילו בסיפא משמע דדוקא כששמענו שמייאש, וע"ש מה שהק' עוד קו', ומש"כ דבעצם הי' הגמ' יכול להק' כן, דגם לעולא ק', ומה דמסיק ליישב לרבה, יש ליישב גם לעולא. ועפ"ז ביאר למה הגמ' בעמוד ב', כשהק' על המשנה, לא רצה

העדים דהללו כליו של פלוני, היינו דמכירין דכלים שהם בבית הלוקח של פלוני הם.

(ט) **והאמר רב הבא במחתרת וכו'-** הק' הרשב"א, הא רבא אמר התם דהיכא דהתפין הוא בעין צריך להחזירו, וכאן הרי הכלים והספרים בעין, וא"כ מהו הקו'. ותי' דהקו' הוא מדרב אדרב, דרב התם לא ס"ל כרבא, ומ"מ כאן אמר ר' כהנא בשם רב שבאו במחתרת בתוך ביתו.

(כ) **לא צריך לאהדורי כולי האי- פרש"י,** דנימא ספר פלוני ופלוני. ובהגהות הגר"א כ' דלהרמב"ם אי"צ לכל התנאים. וע' בכסף משנה (גניבה ה', י') שג"כ הביא מח' זה, והק' על הרמב"ם, א"כ מהו קו' הגמ' וכי יצא לו שם גניבה בעיר מאי הוי, ליחוש דלמא זבנינהו, וכו'. מהו הקו', לימא דמיירי במי שאינו עשוי למכור כליו. ותי' א' דבא הגמ' לגלות דאפי' בעשוי למכור כליו משכחת דין המשנה דישיב הלוקח, וכו'. ב' דמתני' בכל גווני איירי, דהיינו אפי' אם עשוי למכור כליו וספריו, וא"כ אי"ז תי' מספיק לומר דמיירי במי שאינו עשוי למכור כליו.

תנא כליו, ה"א דוקא בספרים האמינוהו חכמים כי יצא לו שם גניבה, משום דאסור למכור ספר תורה, ואף דאי' בפוסקים דמותר למכור שאר ספרים (דלא כשי' הרא"ש דאף שאר ספרים אסורים למכור), מ"מ אם לא נקט כליו, ה"א דמתני' מיירי בספר תורה דוקא.

(טו) **המכיר כליו וכו', ישיב לו לוקח- ע' בתוס' רעק"א (ע"ח)** שהביא מהר"ן בשבועות (פרק ז') שכ' שיש שרוצה להוכיח ממתני' דמגו לאפטורי משבועה לא אמרי', דכאן הרי יש לו מגו דאי בעי אמר לקחתי ממך, ומ"מ צריך לישבע. ודחה הר"ן דשאני הכא דתקנה הוא שתקנו חז"ל עליו לישבע (ומשמע אפי' בכה"ג שיש לו מגו). גם הק' על הר"ן דלכאור' יש לדחות הרא"י ממתני', דכיון דהנגזל יודע דמשקר אם אמר לקחתי ממך, א"כ הו"ל העזה, ומגו דהעזה לא אמרי'.

(טז) **ישיב לו לוקח כמה נתן ויטול- ע' בחי' הראב"ד** בעמוד א' שכ' דמשמע מהא שאין המשנה מחלק בין אם מייאש או לא, דהיכא שיש יאוש ושינוי רשות, יכול הנגזל ליקח גזילו בדמים, ויש לע' בזה.

(יז) **ואם לאו, לאו כל הימנו, וכו'-** הק' תוס' (בסוד"ה המכיר), למה נאמן לומר לקוחין הן בידי, הרי ספרים הן דברים העשויין להשאיל ולהשכיר. ובתוס' בב"מ (קטז. ד"ה והא) הסביר הקו' טפי, דלמה אין הנגזל נאמן לומר דהיו נגזלים ממני, מגו דהי' יכול לומר השאלתי לך הספרים. ותי' או דמגו להוציא לא אמרי', ולמ"ד דמגו להוציא אמרי', צ"ל דמיירי באדם שידוע שאינו משאיל ספריו, אבל אה"נ, מי שמשאיל ספריו, שפיר יש לו מגו.

(יח) **דקאמרי הללו כליו של פלוני- פי' התוס',** דהיינו שהכירו הספרים שהיו אותן אנשים נושאים דשל פלוני היו, וחדשים היו. ותמה האבן האזל (גניבה ה', י', ד"ה ולברר) דא"כ הול"ל כגון דאמרי חדתי, כמו דאמר לעיל דאמרי ספר פלוני ופלוני. ולכן כ' דניחא כפשטות דברי הטור (חו"מ, שנ"ז, ודלא כמו שהבין הבית יוסף דבריו), דמה דאמרי'